

ВИСНОВКИ

Дослідженнями стану, проблем і перспектив розвитку промисловості України виявлено, що суттєвий, а деколи й визначальний вплив на формування і розвиток промисловості здійснює промислова політика як складова загального державного регулювання економічних процесів. Отже, системне подолання негативних наслідків поточної кризи і досягнення нових стратегічних цілей у промисловому виробництві можливі лише на основі активної, послідовної, науково обґрунтованої державної промислової політики, пріоритетом якої має стати інноваційний розвиток галузі.

Стратегічною метою розвитку промисловості є формування високотехнологічного, конкурентоспроможного та інтегрованого в глобальну економічну систему промислового комплексу.

Пріоритетними напрямками розвитку промисловості мають стати:

- оптимізація галузевої, технологічної, продуктової структури виробництва та прискорений розвиток високотехнологічних галузей;

- зменшення ресурсо- та енергоємності виробництва, упровадження екологічно чистих та безпечних технологій;

- інноваційно-технологічна модернізація всіх видів промислової діяльності, в першу чергу тих, які визначають спеціалізацію України на світових ринках, – металургійної, хімічної, виробництва неметалевих виробів, машинобудування в напрямках поглиблення переробки сировини, підвищення частки новітніх технологічних укладів та випуску продукції кінцевого споживання в економічно доцільних і екологічно припустимих межах;

- широке використання вітчизняних науково-технічних розробок та результатів фундаментальних і прикладних досліджень з урахуванням водночас переваг інтеграції в глобальну економіку;

- перехід від політики деконцентрації промислового виробництва до підтримки створення горизонтальних і вертикальних інтегрованих структур, здатних здійснювати весь комплекс робіт – від наукових досліджень до збуту готової продукції.

Для досягнення стратегічної мети і реалізації пріоритетних напрямів розвитку промисловості державна науково-технічна та інноваційна політика має спрямовуватися на вирішення таких першочергових завдань:

- підвищення рівня комерціалізації результатів досліджень і розробок вітчизняних наукових установ;

- розбудова інфраструктури інноваційної діяльності;

- розвиток державно-приватного партнерства і суттєве зниження рівня ризиків;

- формування сприятливого для винахідницької і раціоналізаторської діяльності суспільного середовища та інноваційної культури суспільства.

Реалізація стратегії інноваційного розвитку промисловості вимагає розбудови відповідної системи державного стимулювання, складовими якої є нормативно-правові, організаційні, фінансово-економічні заходи.

По-перше, це вдосконалення існуючої нормативно-правової бази інноваційної діяльності та забезпечення її повноцінної реалізації. З цією метою вважаємо за необхідне визначення на законодавчому рівні таких питань, як:

- запровадження податкових і митних пільг для вітчизняних інноваційно активних підприємств, галузей та виробництв, заснованих на передових досягненнях науки і техніки, а також для зарубіжних компаній-інноваційних лідерів у разі розміщення ними в Україні високотехнологічних виробництв та замовлень на дослідження і розробки;

– стимулювання імпорту сучасних технологій та устаткування, які технічно неможливо або недоцільно створювати в Україні, й поширення їх на всі галузі господарства;

– урегулювання організаційних та економічних аспектів діяльності венчурних фондів та підприємств;

– розширення повноважень місцевих органів виконавчої влади та самоврядування у сфері інноваційного розвитку регіональних промислових комплексів;

– удосконалення системи державної статистичної звітності, зокрема адаптація розрахунку показників інноваційної діяльності до стандартів Європейського Союзу.

По-друге, важливою складовою системи стимулювання інноваційної діяльності є організаційні заходи, тобто розбудова мережі установ інноваційної інфраструктури, діяльність яких має спрямовуватись на:

– інформаційно-організаційну підтримку інноваційно активних підприємств, у першу чергу малих та середніх;

– розвиток наукової кооперації та інтеграції між промисловими підприємствами, науковими й освітніми закладами, в тому числі у формі кластерів;

– забезпечення ефективної роботи системи захисту прав на інтелектуальну власність;

– проведення протекціоністської політики щодо вітчизняних виробників інноваційної продукції, обмеженої одночасно чіткими та відносно недовготривалими часовими рамками;

– стимулювання попиту на інноваційну продукцію серед користувачів – як промислових споживачів, так і населення.

По-третє, найбільш впливовим чинником активізації інноваційного розвитку промисловості є його фінансове забезпечення. Складовими державної політики в цій сфері є такі заходи:

– пряме державне інвестування довгострокових і ризикованих досліджень у пріоритетних напрямках науково-технічної діяльності;

– бюджетне субсидювання державних науково-дослідних інститутів, дослідницьких центрів та окремих підприємств, які здійснюють суспільно важливі дослідження і розробки;

– пільгове кредитування наукових та інноваційних проектів через мережу державних кредитно-фінансових установ або компенсація відсотків за кредитами комерційних банків;

– надання державного замовлення на проведення досліджень і створення нової техніки і технологій;

– запровадження прискореного списання амортизації.

В умовах обмеженості фінансових ресурсів найбільшу підтримку доцільно надавати галузям, які базуються на використанні переважно власної сировино-мінеральної бази і мають освоєні ринки збуту (металургійна, хімічна і нафтохімічна, деревообробна промисловість, виробництво екологічно і біологічно чистих харчових продуктів), наукоємним спеціалізованим виробництвом, завдяки яким Україна вже має високі конкурентні переваги в регіональному і глобальному масштабах (авіаційна і ракетно-космічна галузь, суднобудування, виробництво високотехнологічного обладнання для добувної і металургійної промисловості, сучасних видів озброєння та військової техніки, енергетичне і транспортне машинобудування, тощо), а також галузям з низьким конкурентним потенціалом, але необхідним для забезпечення національної безпеки або соціальної стабільності (виробництво електроенергії, в тому числі на основі відтворювальних і нетрадиційних ресурсних джерел, добувна, зокрема вугільна, легка промисловість тощо).

На нашу думку, викладені в монографії аналітичні матеріали, концептуальні положення і рекомендації можуть бути науковим обґрунтуванням ухвалення органами державної влади важливих управлінських рішень у сфері промислової політики, спрямованих на забезпечення подальшого зростання життєвого рівня громадян та виведення держави на рівень передових індустріальних країн світу.